

สา ทานคเค อุจจาสทฺ มหาสทฺ สุตฺวา “ตาท กสฺมา เอตํ ชนํ นิสฺสทฺ กตฺวา ทานํ น เทถติ อาท ฯ

(อ. นางกุมาริกา) นั้น ฟังแล้ว ซึ่งเสียงสูง ซึ่งเสียงใหญ่ ในโรงแห่งทาน กล่าวแล้วว่า “ข้าแต่พ่อ (อ. ท่าน) ย่อมไม่กระทำ ซึ่งชน นั้น ให้เป็นผู้มีเสียงออกแล้ว แล้วจึงให้ ซึ่งทาน เพราะเหตุไร” ดังนี้ ฯ

“น สกฺกา กาคฺคํ อมฺมาติ ฯ

(อ. กุฏุมพีชื่อว่ามิตตะ) กล่าวแล้วว่า “แน่แม่ (อันเรา) ไม่อาจ เพื่ออันกระทำ” ดังนี้ ฯ

“สกฺกา ตาทาติ ฯ

(อ. นางกุมาริกา กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่พ่อ (อันดิฉัน) อาจ (เพื่ออันกระทำ)” ดังนี้ ฯ

“กถํ อมฺมาติ ฯ

(อ. กุฏุมพีชื่อว่ามิตตะ ถามแล้ว) ว่า “แน่แม่ (อันเจ้า อาจ เพื่ออันกระทำ) อย่างไร” ดังนี้ ฯ

“ตาท ทานคคํ ปริกฺขิปิตฺวา เอเกกสฺเสว ปเวสนปฺปมาเณน เทว ทวารานิ โยเซตฺวา ‘เอเกน ทวารเณ ปวิสิตฺวา เอ เกน นิกฺขมถาติ วเทถ, เอวํ นิสฺสทฺทา หุตฺวา ว คณฺหิสฺสทฺตีติ ฯ

(อ. นางกุมาริกา กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่พ่อ (อ. ท่าน) ล้มแล้ว ซึ่งโรงแห่งทาน ประกอบแล้ว ซึ่งประตู ท. สอง โดยประมาณแห่งการเข้าไป (แห่งบุคคล) ผู้ผู้เดียวนั้นเดียว จงกล่าวว่า ‘(อ. ท่าน ท.) เข้าไปแล้ว โดยประตู ประตูหนึ่ง จง ออกไป (โดยประตู) ประตูหนึ่ง’ ดังนี้, (อ. ชน ท.) เป็นผู้ที่มีเสียงออกแล้ว เป็นเดียว จักรับเอา ด้วยประการฉะนี้” ดังนี้ ฯ

โส ตํ สุตฺวา “ภทฺทโกว อมฺม อุปาโยติ (P30) ตถา การลสิ ฯ

(อ. กุฏุมพีชื่อว่ามิตตะ) นั้น ฟังแล้ว (ซึ่งคำ) นั้น (กล่าวแล้ว) ว่า “แน่แม่ อ. อุบาย เป็นอุบายเจริญเดียว (ย่อมเป็น)” ดังนี้ (ยังบุคคล) ให้กระทำแล้ว เหมือนอย่างนั้น ฯ

สาปิ ปุพฺเพ สามา นาม, วติยา ปน การิตตฺตา สามาวตี นาม ชาตา ฯ

(อ. นางกุมาริกา) แม่นั้น เป็นผู้ชื่อว่าสามา (เกิดแล้ว) ในกาลก่อน, แต่ว่า (อ. นางกุมาริกา นั้น) เป็นผู้ชื่อว่าสามาวดี เกิด แล้ว เพราะความที่แห่งชั่วเป็นของอันตนให้กระทำแล้ว ฯ

ตโต ปฏฺจาย ทานคเค โกลาหลํ ปจฺฉินฺนํ ฯ

อ. ความโกลาหล ในโรงแห่งทาน ขาดหายแล้ว จำเดิม (แต่กาล) นั้น ฯ

โฆสกเสฏฺฐิ ปุพฺเพ ตํ สทฺทํ สุนฺนโต “มยฺหํ ทานคเค สทฺโทติ ตฺสติ, ทฺวียตีหํ ปน สทฺทํ อสฺสุนฺนโต มิตฺตกุฏุมฺพิกํ อตฺตโน อุปฏฺจानํ อาคตํ ปจฺฉิ “ทียติ กปณฺทฺธิกาทึนํ ทานนฺติ ฯ

อ. เศรษฐีเชื่อว่าโสมกะ พังอยู่ ซึ่งเสียง นั้น ในกาลก่อน ย่อมยินดีว่า “อ. เสียง ในโรงแห่ทาน ของเรา” ดังนี้, แต่ว่า (อ. เศรษฐีเชื่อว่าโสมกะนั้น) ไม่พังอยู่ ซึ่งเสียง ลึนวันสองและวันสาม งามแล้ว ซึ่งกุมภพี่เชื่อว่ามิตตะ ผู้มาแล้ว สู่ที่เป็นที่บำรุง ซึ่งตนว่า “อ. ทาน (เพื่อชน ท.) มีชนผู้กำพร้าและชนผู้ไปลู่หนทางไกลเป็นต้น (อันท่าน) ให้อยู่ (หรือ)” ดังนี้ ฯ

“อาม สามิติ ฯ

(อ. กุญแจพิชิต) เชื่อว่ามิติตะ กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่ นาย ขอรับ (อ. ทาน อันกระผม ให้อยู่)” ดังนี้ ฯ

“อถ ก็ ทวีหตีหํ สทฺโธ น สุขยตฺติติ ฯ”

(อ. เศรษฐีชี้ว่าโสมสกะ ถ้ามแล้ว) ว่า “(ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), อ. เสียง (อันเรา) ไม่ฟังอยู่ สิ้นวันสองและวันสาม เพราะเหตุไร” ดังนี้ ฯ

“ยถา นิสฺสทฺทา หุตฺวา คณฺหนฺติ, ตถา เม อุปาโย กโตติ ฯ”

(อ. กุญแจพิชิตวามิตตะ กล่าวแล้ว) ว่า “(อ. ชน.ท.) เป็นผู้มิเสี่ยงออกแล้ว เป็น ย่อมรับเอา โดยประการใด, อ. อุบาย อัน
กระผม กระทำแล้ว โดยประการนั้น” ดังนี้ ฯ

“อถ ปุพฺพเพว กสฺมา นากาสีติ ฯ

(อ. เศรษฐีชี้ว่าโสมกะ ถามแล้ว) ว่า “(ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), (อ. ท่าน) ไม่ได้กระทำแล้ว ในกาลก่อนเทียว เพราะเหตุไร” ดังนี้ ฯ

“อชานนตตาย สามิทธิ ฯ

(อ. กุญแจพิชิตวามิตตะ กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่ นาย (อ. กระหม่อม ไม่ได้กระทำให้แล้ว ในกาลก่อน) เพราะความเป็นคืออันไม่รู้
ดังนี้ ฯ

“อิทานิ เต กถํ ภาโตติ ฯ”

(อ. เศรษฐีชี้ว่าไฮสเกะ ถ้ามแล้ว) ว่า “ในกาลนี้ (อ. อุบาย) อันท่าน รู้แล้ว อย่างไร” ดังนี้ ฯ

“ฉัตรดา เม ออกหาโต สามัถิ ฯ

(อ. กุฎุมภ์ชี้ที่ว่ามีมติตะ กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่ นาย (อ. อุบายน) อันธิดา ของกระผม บอกแล้ว” ดังนี้ ฯ

“มยุห์ อวิทิชา ตว ฐิตา นาม อตุถิติ ฯ

(อ. เศรษฐีชื่อว่าโหมสกะ ถามแล้ว) ว่า “ชื่อ อ. ธิดา ของท่าน ผู้เฒ่าเรารู้แล้ว มีอยู่ (หรือ)” ดังนี้ ฯ

โส อหิวาตกโรคอุปตติโต ปฏฺจาย สพพํ ภพฺพตฺยสฺมฺมจฺจโน ปวตฺตํ อจฺจิกฺขิตฺวา ตสฺสา อตฺตโน เชฏฺฐจฺฉิตฺตฺมฺหาเน จปิตฺตวํ อโรเจสิ ฯ

(อ. ฤๅณมพีชื่อว่ามิตตะ) นั้น บอกแล้ว ซึ่งเรื่องอันเป็นไปทั่ว แห่งเศรษฐีชื่อว่าภักทวดีย์ ทั้งปวง จำเดิม แต่การเกิดขึ้นแห่ง อหิวาตกโรค บอกแล้ว ซึ่งความที่ (แห่งธิดาของเศรษฐี) นั้น เป็นผู้อันตนตั้งไว้แล้ว ในตำแหน่งแห่งธิดาผู้เจริญที่สุด ของ ตน ฯ

อถ นํ เสฏฺฐี “เอวํ สนฺเต, มม กสฺมา น กเถสิ, มม สหายกสฺส ธิดา มม ธิดา นามาติ ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา ปุจฺ จิ “อมฺม เสฏฺฐิโน ธิดาสีติ ฯ

ครั้งนั้น อ. เศรษฐี (กล่าวแล้ว) (กะฤๅณมพีชื่อว่ามิตตะ) นั้นว่า “(ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), (อ. ท่าน) ไม่บอก แล้ว แก่เรา เพราะเหตุไร, อ. ธิดา ของสหาย ของเรา ชื่อว่า เป็นธิดา ของเรา (ย่อมเป็น)” ดังนี้ (ยังบุคคล) ให้เรียกมาแล้ว (ซึ่งธิดาของเศรษฐี) นั้น ถามแล้วว่า “ແေးແမ່ (อ. เจ้า) เป็นธิดา ของเศรษฐี ย่อมเป็น (หรือ)” ดังนี้ ฯ

“อาม ตาตาทิ ฯ

(อ. ธิดาของเศรษฐี กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่พ่อ จ๊ะ (อ. อย่างนั้น)” ดังนี้ ฯ

“เตนหิ มา จินฺตยิ, ตวํ มม ธิดาสีติ ตํ ลีเส จุมฺพิตฺวา ปริวารตฺถาย ตสฺสา ปณฺจ อิตฺถีสถานิ ทตฺวา ตํ อตฺต โน เขมฺมจฺธิตฺตฺจาเน จเปสิ ฯ

(อ. เศรษฐี กล่าวแล้ว) ว่า “ถ้าอย่างนั้น (อ. เจ้า) อย่าคิดแล้ว, อ. เจ้า เป็นธิดา ของเรา ย่อมเป็น” ดังนี้ จวบแล้ว (ซึ่งธิดา ของเศรษฐี) นั้น ที่ศีรษะ ให้แล้ว ซึ่งร้อยแห่งหญิง ท. ห้า (แก่ธิดาของเศรษฐี) นั้น เพื่อประโยชน์แก่ความเป็นปริวาร ตั้ง ไว้แล้ว (ซึ่งธิดาของเศรษฐี) นั้น ในตำแหน่งแห่งธิดาผู้เจริญที่สุด ของตน ฯ

อถกทิวสํ ตสฺมี นคเร นกฺขตฺตํ สงฺฆมฺมจํ โหติ ฯ

ครั้งนั้น ในวันหนึ่ง อ. นักษัตร เป็นเรื่องอันบุคคลป่าวร้องแล้ว ในพระนคร นั้น ย่อมเป็น ฯ

ตสฺมี ปน นกฺขตเต พหิ อนิกฺขมนกา กุลชิตโรปิ อตฺตโน ปริวารเณ สทุธิ ปทสฺวา นหิ คนฺตฺวา นหายนฺติ ฯ

ก็ แม้อ. กุลธิดา ท. ผู้ไม่ออกไป ในภายนอก ไปแล้ว สู่แม่น้ำ ด้วยเท้าเดียว ย่อมอาบ กับ ด้วยปริวาร ของตน ในเพราะ นักษัตร นั้น ฯ

ตสฺมา ตํทิวสํ สามาวตฺติปี ปณฺจหิ อิตฺถีสเตหิ ปริวาริตา ราชกณฺเณว นหายุตุํ อคฺมาสิ ฯ

เพราะเหตุนั้น ในวันนั้น แม้อ. นางสามาวดี ผู้อันร้อยแห่งหญิง ท. ห้า แวดล้อมแล้ว ได้ไปแล้ว เพื่ออันอาบ โดยเนินแห่ง พระราชานั้นเทียว ฯ

อุเทโน ราชปิ ลีหปณฺขเร จิตฺ ตํ ทิสฺวา “กสฺสิมา นภฺมิกิตฺถโยติ (P31) ปุจฺจิ ฯ

แม้อ. พระราชา พระนามว่าอุเทน ประทับยืนอยู่แล้ว ที่ลีหปัญชร ทรงเห็นแล้ว (ซึ่งนางสามาวดี) นั้น ตรัสถามแล้วว่า “(อ. หญิง ท.) เหล่านี้ เป็นหญิงนักฟ้อน ของใคร (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ฯ

“น กสฺสจิ นาฏกิตฺติโย เทวาทิ ฯ

(อ. ราชบุรุษ ท. กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ (อ. หญิง ท. เหล่านี้) เป็นหญิงนักฟ้อน ของใคร ๆ (ย่อมเป็น) หามิได้” ดังนี้ ฯ

“อถ กสฺส ชิตโรติ ฯ

(อ. พระราชา ตรัสถามแล้ว) ว่า “(ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), (อ. หญิง ท. เหล่านี้) เป็นธิดา ของใคร (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ฯ

“โสมสกะเสฏฺฐิโน ธิดา เทว, สามาวตี นามสชาติ ฯ

(อ. ราชบุรุษ ท. กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ (อ. หญิงนี้) เป็นธิดา ของเศรษฐีชื่อว่าโสมสกะ (ย่อมเป็น), (อ. หญิง) นั้น เป็นผู้ชื่อว่าสามาวตี (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ฯ

โส ทิสฺวาว อุปฺปนฺนสนิเนโห เสฏฺฐิโน สาสนํ ปาหสิ “ธิตฺรํ กิร เม เปเสตฺตติ ฯ

(อ. พระราชา) นั้น ทรงเห็นแล้วเทียว ผู้มีความรักอันเกิดขึ้นแล้ว ทรงส่งไปแล้ว ซึ่งข่าวสาส์น แก่เศรษฐี (มีอันให้รู้) ว่า “ได้ยินว่า (อ. เศรษฐี) จงส่งไป ซึ่งธิดา แก่เรา” ดังนี้ (เป็นเหตุ) ฯ

“น เปเสมิ เทวาทิ ฯ

(อ. เศรษฐี กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ (อ. ข้าพระองค์) จะไม่ส่งไป” ดังนี้ ฯ

“มา กิร เอวํ กรโธ, เปเสตฺตเยวาทิ ฯ

(อ. พระราชา ตรัสแล้ว) ว่า “ได้ยินว่า (อ. เศรษฐี) จงอย่ากระทำ อย่างนี้, (อ. เศรษฐี) จงส่งไปนั้นเทียว” ดังนี้ ฯ

“มยํ คหปติกา นาม กุมาริกานํ โปถะตฺวา วิเหเจตฺวา กพฺพนภาเยน น เทม เทวาทิ ฯ

(อ. เศรษฐี กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ อ. ข้าพระองค์ ท. ชื่อว่า เป็นคหบดี (เป็น) ย่อมไม่ถวาย เพราะความกลัวแต่อันโบาย แล้วจึงเบียดเบียน แล้วจึงคร่าออก ซึ่งนางกุมาริกา ท.” ดังนี้ ฯ

ราชา กุชฺฌิตฺวา เคหํ ลมฺบจาเปตฺวา เสฏฺฐิณจ ภริยญฺจสฺส หตฺถे คเหตฺวา พหิ การาเปสิ ฯ

อ. พระราชา ทรงกริ้วแล้ว (ทรงยังราชบุรุษ) ให้ตีตราแล้ว ซึ่งเรือน จับแล้ว ซึ่งเศรษฐีด้วย ซึ่งภรรยา (ของเศรษฐี) นั้น ด้วย ที่มีมือ (ทรงยังราชบุรุษ) ให้กระทำแล้ว ในภายนอก ฯ

สามาวตี นหตฺวา อาคตา เคหํ ปริลิตฺตุํ โอกาสํ อลภนตี “กึ เอตํ ตาตาติ ปุจฺฉิ ฯ

อ. นางสามาวตี อาบแล้ว มาแล้ว ไม่ได้อยู่ ซึ่งโอกาส เพื่ออันเข้าไป สู่เรือน ถามแล้วว่า “ข้าแต่พ่อ (อ. เหตุ) นั้น อะไร” ดังนี้ ฯ

“อมม ราชา ตว การณา ปหิณิ; อถ ‘มยํ น ทสฺสามาติ วุตฺเต, ฆรํ ลญฺญาเปตฺวา อมฺเห พหิ การาเปสฺสีติ ฯ

(อ. เศรษฐี กล่าวแล้ว) ว่า “แน่แม่ อ. พระราชา ทรงส่งไปแล้ว (ซึ่งข่าวสาส์น) เพราะเหตุ แห่งเจ้า, (ครั้นเมื่อความเป็น) อย่างนั้น (มีอยู่), (ครั้นเมื่อคำ) ว่า ‘อ. ข้าพระองค์ ท. จักไม่ถวาย’ ดังนี้ (อันเรา ท.) กราบทูลแล้ว, (อ. พระราชา) (ทรงยัง ราชบุรุษ) ให้ติดตามแล้ว ซึ่งเรือน (ทรงยังราชบุรุษ) ให้กระทำแล้ว ซึ่งเรา ท. ในภายนอก” ดังนี้ ฯ

“ตาท ภาริยํ โว กมฺมํ กตํ, รมฺญา นาม ปหิเต, ‘น เทมาติ อวตฺวา ‘สเจ เม ธีตรํ สปริวารํ คณฺหถ, เทมาติ วตฺตพฺพํ ภเวยฺย ตาตาทิ ฯ

(อ. นางสามาวดี กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่พ่อ อ. กรรม อันหนัก อันท่าน ท. กระทำแล้ว, ข้าแต่พ่อ (ครั้นเมื่อข่าวสาส์น) ชื่อ อันพระราชา ทรงส่งไปแล้ว, (อ. คำ) ว่า ‘ถ้าว่า อ. พระองค์ จะทรงรับ ซึ่งธิดา ของข้าพระองค์ ผู้เป็นไปกับด้วยบริวารไซ้, (อ. ข้าพระองค์ ท.) จะถวาย’ ดังนี้ เป็นคำ (อันท่าน ท.) ไม่กล่าวแล้วว่า ‘(อ. ข้าพระองค์ ท.) ย่อมไม่ถวาย’ ดังนี้ ฟังกล่าว ฟังเป็น” ดังนี้ ฯ

“สาธุ อมม, ตว รุจิยา สติ, เอวํ กริสฺสามีติ วตฺวา รมฺโอบิ ตถา สาสนํ ปาเหสิ ฯ

(อ. เศรษฐี) กล่าวแล้วว่า “แน่แม่ อ. ดีละ, ครั้นเมื่อความชอบใจ ของเจ้า มีอยู่, (อ. เรา) จักกระทำ อย่างนี้” ดังนี้ ส่งไป แล้ว ซึ่งข่าวสาส์น เหมือนอย่างนั้น แก่พระราชา ฯ

ราชา “สาธุติ สมฺปญฺจิจิตฺวา ตํ สปริวารํ อาเนตฺวา อภิสฺสิญฺจิตฺวา อคฺคมฺเหลิฏฺฐาเน จเปสิ ฯ

อ. พระราชา ทรงรับพร้อมเฉพาะแล้วว่า “อ. ดีละ” ดังนี้ ทรงนำมาแล้ว (ซึ่งนางสามาวดี) นั้น ผู้เป็นไปกับด้วยบริวาร ทรง อภิเษกแล้ว ทรงตั้งไว้แล้ว ในตำแหน่งแห่งพระอัคมฺเหลิ ฯ

เสสา ตสฺสาเยว ปริวาริตฺถิโย อเหตุํ ฯ

(อ. หญิง ท.) ผู้เหลือ เป็นหญิงผู้เป็นบริวาร (ของพระนางสามาวดี) นั้นนั้นเที่ยว ได้เป็นแล้ว ฯ